Чапа дісталася нам нежданo-негадано. Зайшов якогось дня тато до приятелів, а ті запитують:

— Вам черепахи не треба? Подарували нам нещодавно одну...

Тато одразу до телефону:

— Ігорьок, нам ось черепаху пропонують,— гукає.— Візьмемо? Порадься з мамою і братом.

Добре, що я сам удома був, бо хто знає, як би на те мама та Олег подивилися.

— А яка черепаха — водяна чи сухопутна? — питаю для годиться.

— Син запитує, яка черепаха,— чую, як тато перепитує у господарів.

— Хто її знає. Голова гадюча, ноги з кігтями. Гидке створіння... Жила, кажуть, у пустелі.

— Напевно, середньоазіатська,— висловлюю здогад.— Забирай, тату, додому те "гидке створіння"!

Було це взимку. Тато приніс черепаху в портфелі, а щоб вона не замерзла на тридцятиградусному морозі, вкутав її у вовняну хустку.

Черепаха справді виявилася середньоазіатською. Це ми з довідника уточнили. Панцир у неї був невисокий, жовтувато-бурого кольору, з темними плямами. Не стара, бо розміри її не перевищували дванадцяти сантиметрів, і не молода, оскільки, дізналися ми з того ж таки довідника, черепахи перестають рости, коли досягають вісімнадцяти — двадцяти сантиметрів завдовжки. їм тоді буває близько тридцяти років.

Чап-чап, чап-чап! — черепаха кумедно переставляла лапи, злегка перевалюючись то на один, то на другий бік.

— Давайте назвемо її Чапою,— запропонував я, і всі зі мною погодились.

— А чим же її годувати? — запитала мама.

Такі відомості теж були у довіднику: до раціону середньоазіатської черепахи входять ефемери, тобто однорічні рослини з коротким періодом розвитку, як-то наші веснянки, жовтозілля, вероніка тощо. Люблять черепахи соковиті рослини — салат і кульбабу, не відмовляються від м'якоті кавунів, динь, ласують капустою, морквою, яблуками.

Кавунів та динь, на жаль, не знайшлося, а ось яблук і моркви було вдосталь. Олег нарізав їх маленькими шматочками, поклав на тарілку перед черепахою.

— Голодна — з'їсть! — сказав.

Та на ранок виявилося, що Чапа до їжі навіть не доторкнулася. Вирішили покласти ціле яблуко і таку ж морквину. В природних умовах, мовляв, ніхто не нарізає їй плодів на шматочки і не кладе на блюдечко.

Чапа знехтувала і такою їжею.

Довелося бігти на базар по зелень. Поклали перед Чапою гілочки петрушки, листя капусти. Їж!

Чапа не їла.

Помітили ми, що вона стає млявішою, рідко виглядає з-під панцира. Невже захворіла?

— Спати вона хоче — ось що! Адже в цю пору її середньоазіатські родичі впадають у сплячку, а ми Чапі не даємо спокою. Не до їжі їй зараз! — здогадався тато.

Знайшли ящик, поклали туди ганчірку, поставили на кухні у теплому кутку, і черепаха майже одразу притихла. Спала з місяць. Ми потайки один від одного заглядали до ящика. "А що, як нежива?" — мучило.

І ось одного разу черепаха завовтузилася в ящику. Прокинулася нарешті!

Знову поклали їй їжу, але Чапа нічого не брала, тільки лазила неспокійно попід стінками ящика, немовби щось шукала.

— Може, тісно їй? — висловила здогадку мама і пустила Чапу на підлогу. Всі мало не покотилися з сміху: черепаха виписувала на підлозі такі ж квадрати, як і в ящику. Ніби не бачила, що вже немає стінок.

Тільки через півгодини Чапа зорієнтувалася, що може вільно змінити свій маршрут, і подалася в мандри по квартирі. У кімнатах, їй, видно, не сподобалося, і вона попростувала у ванну. Там забилася в куток за пральну машину й... заснула. Можливо, на кухні їй стало жарко, ось і знайшла собі Чапа прохолодніше місце.

— А що, як вона застудиться на кафелі? — турбувалася мама.

— Ось пишуть,— гортав довідник Олег,— що під час сплячки цих черепах температура навколишнього середовища не повинна сягати вище одного градуса тепла й нижче п'яти градусів морозу. Так що все закономірно!

У ванній черепаха проспала до весни.

І знову постала проблема — як нагодувати Чапу? Голодування тривало доти, аж доки Олег не надумав підносити їжу до самого її носа. Подратує Чапу листочком капусти, потім підсуне шматок яблука... І черепаха не витримала — почала їсти все підряд — і салат, і капусту, і моркву. Робила вона це раз на день і ніколи не переїдала. їла Чапа кумедно. Хапала листок салату своїм беззубим ротом, стискувала, а тоді лапою вдаряла по листку, щоб відірвати шмат. Проковтне — і знову до їжі...

Чапа взагалі ніколи нікуди не поспішала. Тато любив спостерігати після робочого дня, як вона виповзала поволі на середину кімнати, висовувала увсебіч лапи, витягала голову й застигала непорушно.

До людей звикла швидко. Навіть голову перестала втягувати, як хтось із нас брав її в руки. Ми з Олегом любили з нею бавитися. Почухаєш легенько їй голову, а вона все далі її витягує, ніби просить ще й шию почухати...

Як потеплішало, Чапа перебралася на балкон. Ми годували її досхочу. Води черепаха не пила, певно, вистачало вологи в соковитих листках.

Влітку ми поїхали в село. І Чапу узяли з собою. На новому місці посадили черепаху в картонний ящик. Під вечір виявилося, що вона... втекла. Облазили всі закутки на подвір'ї, заглянули під кожний кущик. Чапи не було.

— Пропаде вона! Якщо до зими й доживе, то взимку морози доконають!

Та не пропала наша Чапа того дня. Сусідські діти помітили її на шляху й принесли нам. Посадили ми Чапу в дерев'яний ящик.

Стояла гарна сонячна погода. Виспіли суниці, й ми вирішили піти до лісу.

Як бути з Чапою?

Сусіда дав нам велику клітку для птахів, і ми помістили туди черепаху. Тепер і не втече, і ніякий звір їй не страшний. Цілковита безпека!

З суницями нам пощастило. Було їх видимо-невидимо. І наїлися, й додому принесли. А тут нас знову сюрприз чекав.

— Черепаха пропала!

Цього разу її хтось украв. І той "хтось" витягнув Чапу не крізь дверцята, які так і лишилися зачинені, а розламав дерев'яні планочки клітки. Олег одразу знайшов винуватця.

— Пушок одв'язався! Твоя робота? — підступив до собаки.

Той винувато підібгав хвоста і заскавучав. Його звичайна поведінка в подібних ситуаціях.

— Невже з'їв! — жахнувся я.— Таж панцир мусив лишитися?

Знову облазили ми всі закутки на подвір'ї, повідомили про пригоду сусідам, та черепахи ніде не було.

Минали дні... Ми ніяк не могли змиритися з пропажею. Навіщо було брати Чапу з собою? Можна ж було насадити для неї зелені на балконі, покласти дернину з кульбабою... Врешті, за місяць вона б з голоду не пропала. Залягла б собі у літню сплячку, як це роблять черепахи в пустелях — адже влітку соковитої рослинності там немає.

Та ось черепаха знову знайшлася!

Два дні лив дощ, і до малинника, що під вікнами хати, ніхто не навідувався. Вранці нарешті розгодинилося. Мама взяла тарілку й пішла по малину. Помітила, що один з кущів хитається. "Мабуть, коти!" — подумала. Придивилася: під кущем нікого немає, а він хитається. І тут вона звернула увагу на нору під кущем та чималу грудку землі, що час від часу ворушилася. З-під грудки виглянула знайома голова. Чапа! Мама кинулася до неї, а вона як засичить, немов гадюка, та ходу в нору. Однак не встигла.

Через кілька хвилин ми купали Чапу в теплій водичці. Ось нарешті з'явився знайомий малюнок на панцирі. Й тоді ми побачили на ньому кілька ран. Це Пушок намагався добратися до м'яса, але не зміг. Олег змастив рани йодом.

— Хіба в пустелях черепах хтось лікує?

— У пустелі вона загинула б,— сказав тато.

Чапу знову помістили в дерев'яний ящик, накидали туди свіжого капустяного листя. Всі ми пішли до малинника обстежувати нору, що її вирила черепаха. Нора була чимала — сантиметрів до тридцяти завглибшки. В ній Чапа й ховалася.

Невдовзі ми повернулися до міста. Черепаха одразу ж подалася на балкон, де в кутку її чекали свіжі листочки кульбаби (я про те дорогою подбав). Наїлася, прийшла назад і застигла посеред кімнати в своїй улюбленій позі. І всім нам стало затишно, спокійно.